

Nemndsvedtak i sak 2018/8

Klager: Anita Endresen Rowe
atinarowe@gmail.com

Innklaget: Polarn O. Pyret
ida.numadottir@rnb.se
bente.greaker@polarnopyret.no

Saken gjelder

Krav om å få opplyst hvilke stoffer/kjemikalier Polarn O. Pyret forbyr sine produsenter å benytte.

Saksgang og partenes anførsler

Klager henvendte seg til Polarn O. Pyret med spørsmål om virksomheten har en liste over hvilke kjemikalier virksomheten forbyr produsentene av klærne deres å benytte. Klager bad om å få denne listen tilsendt. Polarn O. Pyret svarte 26.03.2018 at de har dedikert personale som følger opp forskning om kjemikalier i tekstiler og deres påvirkning på mennesker og miljø. De er oppdatert på det europeiske kjemikalierregelverket REACH og stiller mange ganger høyere krav enn det som følger av regelverket. Virksomheten opplyste at de pr. dags dato har valgt å ikke publisere sine restriksjoner. I ny henvendelse til virksomheten 26.03.2018 spør klager virksomheten om de bruker PVC i eller på klærne eller i merkene på klærne, samt om dette er en av stoffene som er forbudt? Klager ønsker fortsatt listen over kjemikalier som virksomheten forbyr i sine produkter. Innklagede har ikke besvart denne henvendelsen.

Klager fremmer 15.08.2018 en klage til klagenemnda. Vedlagt klagen ligger e-poster 09.04.2018, 31.05.2018 og 06.08.2018 hvor hun har purret på svar fra virksomheten. I klagen vises det til at hun tidligere har kontaktet flere kleskjeder og at de fleste har publisert slike lister offentlig. Klager mener at hun som forbruker burde få svar på om innklagede benytter stoffer som "PVC, PFOA, andre fluorstoffer eller andre ting som ikke er bra".

Klagen ble forelagt virksomheten i brev 22.08.2018 og 27.09.2018. Virksomheten svarte 28.09.2018 at de dessverre ikke hadde funnet klagers henvendelser og kom til å undersøke hva dette skyldtes. Virksomheten uttalte at de svarer på alle henvendelser de får. I svaret til klagenemnda la virksomheten ved et nytt svar til klager. Virksomheten har i dette siste svaret til klager 28.09.2018 uttalt at årsaken til at de ikke har delt sine kjemikalierestriksjoner er ikke at den er hemmelig, men at det er veldig mye informasjon og at informasjonen er veldig kompleks. Dersom det er et spesifikt produkt klager ønsker informasjon om, bistår virksomheten gjerne med informasjon. Virksomheten uttalte videre at de ikke bruker PVC i klær eller etiketter og har et strengt forbud mot PVC i alle deres produkter og produksjon. Det ble opplyst at Polarn O. Pyret siden 2015 helt har faset ut PFAS-stoffer fra sin produksjon. De pekt også på at de ikke bare er opptatt av sikre produkter, men også å ikke utsette arbeiderne i produksjon for fare og ha liten påvirkning på miljøet i tilvirkningslandet. Virksomheten jobber derfor nå bare med impregneringer som er helt fri fra fluorerende stoffer. For å sikre at det ikke finnes kjemikalier som ikke er tillatt i produktene, sendes produktene kontinuerlig til

testing. Testene utføres av akkrediterte tredjepartslaboratorier for å sikre at leverandørene følger virksomhetens strenge krav. Klager har ikke kommentert virksomhetens svar.

Nemndas vurdering

Er klagefristen i miljøinformasjonsloven § 19 overholdt?

Det følger av miljøinformasjonsloven § 19 andre ledd at klagefristen er tre uker fra underretning om avslag på krav om miljøinformasjon er kommet frem til den som krever innsyn. Virksomheten svarte på henvendelsen 23.03.2018, men klager har etter dette henvendt seg på nytt og også stilt flere spørsmål. Senere henvendelser til virksomheten er ikke besvart, noe virksomheten har anført skyldes at e-postene ikke er registrert/ikke er funnet.

I Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) er det i merknadene til § 19 uttalt at informasjonssøker vil kunne be om opplysningene på nytt dersom det opprinnelige svaret ikke er tilfredsstillende. Dette kan for eksempel være hvis informasjonen ikke er tilstrekkelig forklart, slik at opplysningene ikke gir mening for informasjonssøker. Eller det kan være tilfelle hvor bare deler av kravet er besvart eller kravstiller ikke er fornøyd med det materielle innholdet i svaret. Disse uttalelsene i forarbeidene til miljøinformasjonsloven taler for at det ikke er et absolutt krav om at klagen fremsettes etter virksomhetens første svar, men at klager har anledning til å spørre igjen for å forsøke å få et mer tilfredsstillende svar før saken bringes inn for Miljøklagenemnda. Dette er også lagt til grunn i tidligere saker for nemnda.

Nemnda legger til grunn at det er klaget innen klagefristen ettersom klager på klagetidspunktet ikke hadde mottatt svar på sine siste henvendelser.

Hvilket regelverk skal saken behandles etter?

Klager har innklaget virksomheten for brudd på miljøinformasjonsloven for manglende svar på spørsmål om hvilke kjemikalier de forbyr sine produsenter å benytte. Nemnda må ta stilling til om informasjonskravet skal behandles etter produktkontrollloven eller miljøinformasjonsloven.

Miljøinformasjonsloven er den generelle loven og bestemmelsene gjelder i utgangspunktet også for produkter, inkludert produkter som faller inn under produktkontrollovens virkeområde. I NOU 2001:2 Retten til miljøopplysninger vises det til at informasjon om produkters mulige påvirkning på helse og miljø i bruksfasen vil være i kjerneområdet for begrepet miljøopplysninger. Eksempler på dette er informasjon om innhold av helsefarlige kjemikalier som kan påvirke brukeren av produktet, miljøfarlige stoffer som slippes ut til miljøet under bruk og produktets energibruk. I Ot.prp. nr.116 (2001-2002) uttales det at miljøinformasjonsloven § 16 gir rett til å få informasjon om f.eks. bruken av plantevernmidler i en virksomhet, slik som hvilken type midler, forbrukte mengder og bruksmåte.

Produktkontrollloven § 10 gir rett til informasjon om komponenter eller egenskaper ved det enkelte produkt, såkalt produktspesifikk informasjon. Dersom spørsmålet gjelder innholdet i plantevernmiddelet, og om det er helse- eller miljøfarlig, gjelder produktkontrollloven § 10.

Kravet om informasjon i denne saken gjelder ikke et spesifikt produkt, men hvilke kjemikalier som virksomheten forbyr sine produsenter å bruke i alle produkter virksomheten selger. Dette er etter nemndas vurdering et krav om informasjon som skal vurderes etter miljøinformasjonslovens regler.

Gjelder kravet miljøinformasjon om forhold ved virksomheten som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet?

Det følger av miljøinformasjonsloven § 16 første ledd at enhver har rett til miljøinformasjon om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet. Retten har sammenheng med virksomhetens plikt til å ha kunnskap om forhold som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet, jf. miljøinformasjonsloven § 9. Nemnda må derfor ta stilling til om informasjonen som etterspørres er miljøinformasjon som gjelder forhold ved virksomheten og som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet, jf. miljøinformasjonsloven § 16.

Det fremgår av miljøinformasjonsloven at faktiske opplysninger om faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet, herunder produkters egenskaper eller innhold, regnes som miljøinformasjon (§ 2 første ledd bokstav b). Det samme gjelder faktiske opplysninger og vurderinger om menneskers helse, sikkerhet og levevilkår i den grad de påvirkes eller kan bli påvirket av tilstanden i miljøet eller faktorer som nevnt i bokstav b), jf. § 2 første ledd bokstav c).

Det er et krav om at miljøinformasjonen må gjelde forhold som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet. I forarbeidene til miljøinformasjonsloven Ot. prp. nr. 116 (2000 – 2001) er det i merknadene til § 9 uttalt følgende:

"Slik loven er formulert, er det virkningen på miljøet som er avgjørende. «Ikke ubetydelig» er noe mer enn ubetydelig skade, men mindre enn «vesentlig» miljøpåvirkning. Hvor den eksakte grensen går i hvert enkelt tilfelle kan ikke uttømmende angis på forhånd. Mange av de miljøforhold som har mer enn ubetydelig påvirkning på miljøet, kan være gjenstand for regulering fra miljøvernmyndigheter eller andre myndigheters side, for eksempel gjennom konsesjon eller generelle regler i lov eller forskrift. Generelt kan man derfor si at de forhold som myndighetene har regulert av hensyn til miljøet eller utnyttelsen av naturressurser, normalt vil være forhold som er over grensen for det ubetydelige. Utover de miljøforholdene som er direkte regulert, påhviler det virksomheten en selvstendig plikt til å vurdere om andre forhold i virksomheten kan medføre ikke ubetydelig påvirkning på miljøet."

Ifølge nettstedet Miljøstatus¹, er helse- og miljøbelastningen fra tekstiler betydelig globalt sett. Når tekstiler produseres, brukes blant annet fargestoffer, vaskemidler, impregneringsmidler og mykgjørere for å gi tekstilene ønskede egenskaper og utseende. Noen kan ha alvorlige skadevirkninger for miljø og helse. Helse- og miljøfarlige kjemikalier kan tilføres miljøet både når tekstiler produseres, men også når de brukes, når de vaskes eller etter at de har blitt kastet.

Når det gjelder miljø- og helseskadelige stoffer som benyttes i bl.a. klesproduksjon er situasjonen at noen av stoffene er regulert, mens andre stoffer ikke er direkte regulert, men anses som så skadelige at myndighetene jobber for en regulering. Ettersom slike stoffer kan spres med luft- og havstrømmer skjer arbeidet med regulering i stor grad gjennom Det europeiske kjemikalier regelverket REACH. Kjemikalier som regnes for å utgjøre en alvorlig trussel mot helse og miljø, settes på den norske prioritetslisten. Stoffene blir dermed omfattet av et nasjonalt mål om at bruk og utslipp av kjemikaliene skal kontinuerlig reduseres, med intensjon om å stanse utslippene innen 2020. Norge har felles kjemikalier regelverk med EU og i tillegg noen nasjonale forbud.

Et stoff kan fortsatt være helseskadelige eller miljøforstyrrende, selv om det ikke er omfattet av den det nasjonale eller europeiske regelverket som regulerer miljøfarlige stoffer. En reguleringsprosess tar tid, og nye funn og mistanker om skadevirkninger blir derfor ikke fanget opp av regelverket før etter en

¹ Kilde: <http://www.miljostatus.no/tema/kjemikalier/produkter/tekstiler/>

tid. Dette forholdet blir også trukket fram i forarbeidene til miljøinformasjonsloven (Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) s. 121: "... De systemene man har for å vurdere helse- og miljøskade ved for eksempel kjemiske stoffer, er bygget på stor grundighet og strenge dokumentasjonskrav slik at det kan ta år å konkludere. Systemene er felles for hele Europa og krever felles regulering i det indre markedet. Dette forutsetter politisk enighet om et felles beskyttelsesnivå som også ivaretar industriens interesser. Enkelte grupper av befolkningen, spesielt sårbare grupper slik som barn, allergikere eller andre med lavere toleransegrenser, kan ha behov for et høyere beskyttelsesnivå enn det samfunnet ellers legger til grunn. Men dette er umulig uten tilgang til informasjon om mulige skadevirkninger."

Polarn O. Pyrets egne restriksjoner når det gjelder bruk av kjemikalier vil således kunne ha en positiv påvirkning på natur og helse ettersom slike restriksjoner vil innebære strengere regulering enn det regelverket pålegger. Høyesterett har i dommen HR-2010-00562 kommet til at det etter miljøinformasjonsloven også vil være en plikt til å gi miljøinformasjon om faktiske opplysninger som virksomheten har, og som går lengre enn det særlovene som regulerer virksomheten krever. Det fremgår videre av lovforarbeidene i Ot. prp. nr. 116 (2000-2001) at uttrykket "påvirker eller kan påvirke" må anses å omfatte påvirkninger både i negativ og positiv retning, dvs. både det som forringer miljøverdier og tiltak til vern om miljøet. Liste over restriksjoner vil samtidig også vise hva slags miljø- og helseskadelige stoffer virksomheten *ikke* forbyr produsentene å benytte.

Nemnda mener videre at informasjon om hvilke restriksjoner Polarn O. Pyret har for sine produsenter for bruk av miljø- og helseskadelige stoffer i tekstiler, er faktiske opplysninger som kan påvirke miljø og menneskers helse og således er miljøinformasjon. Slik informasjon anses også som et forhold ved Polarn O. Pyrets virksomhet. Ut fra ovennevnte, legger nemnda også til grunn at informasjonskravet gjelder forhold som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet. Det er lagt vekt på at ikke alle helseskadelige eller miljøforstyrrende stoffer er regulert i det nasjonale eller internasjonale regelverket og at helse- og miljøbelastning fra tekstiler er betydelige. Formålet med miljøinformasjonsloven er bl.a. å sikre allmennheten tilgang til miljøinformasjon og derved gjøre det lettere for den enkelte å verne seg selv mot helse- og miljøskade, jf. miljøinformasjonsloven § 1. Nemnda mener at informasjon om miljø- og helsefarlige stoffer som virksomheter tillater eller forbyr sine produsenter å benytte, er viktig for at den enkelte skal kunne ta valg ut fra nevnte hensyn.

Nemnda legger således til grunn at virksomhetens restriksjoner om stoffer som kan medføre miljø- og eller helseskade er miljøinformasjon som virksomheten plikter å gi.

Har virksomheten oppfylt informasjonsplikten?

Det følger av miljøinformasjonsloven § 18 første og annet ledd at informasjon kan utleveres på den måten som anses hensiktsmessig og at informasjon skal være dekkende og forståelig i forhold til det informasjonskravet gir uttrykk for. Det følger av forarbeidene til miljøinformasjonsloven at det i dette også ligger et krav om at informantene til en viss grad må tilpasse opplysningene i forhold til informasjonssøkers forutsetninger.

Polarn O. Pyret har opplyst de ikke bruker PVC i klær eller etiketter og har et strengt forbud mot PVC i alle deres produkter og produksjon. Virksomheten har siden 2015 helt faset ut PFAS-stoffer fra sin produksjon. Virksomheten jobber derfor nå bare med impregneringer som er helt fri fra fluorerende stoffer.

Nemnda mener svaret fra virksomheten ikke er dekkende for det informasjonskravet gjelder. Det finnes en rekke andre stoffer enn PVC og PFAS som det er kunnskap om at kan ha helse- og miljøskadelige effekter. På Miljøstatus nevnes særlig nonyl- og oktylfenoler og andre alkylfenoler, formaldehyd, ftalater, samt metaller som bly, krom og nikkel.

Nemnda mener at informasjonsplikten ikke er oppfylt ettersom det ikke er gitt informasjon om eventuelle restriksjoner på andre helse- og miljøskadelige stoffer enn PVC og PFAS.

Foreligger det grunnlag for unntak fra utleveringsplikten?

Virksomheten angir at de ikke ønsker å offentliggjøre sine restriksjoner fordi "det er veldig mye informasjon og informasjonen er veldig kompleks". Nemnda legger til grunn at det forhold at det er mye informasjon og at informasjonen er kompleks, i seg selv ikke er tilstrekkelig grunn til å avslå informasjonskravet. Klager har bedt om informasjonen og det er således ikke opp til virksomheten å avgjøre om informasjonen er for omfattende og kompleks for klager. Det er videre slik at virksomheten har plikt til å gi informasjonen "dekkende og forståelig" i forhold til det klager ber om, jf. miljøinformasjonsloven § 18 annet ledd. Det betyr at virksomheter også har plikt til å tilrettelegge informasjonen på en måte som gjør den forståelig for klager.

Miljøinformasjonsloven § 17 første ledd angir at krav om miljøinformasjon kan avslås når (a) unntak er påkrevd fordi offentlighet ville lette gjennomføringen av handlinger som kan skade deler av miljøet som er særlig utsatt eller som er truet av utryddelse, (b) kravet er åpenbart urimelig eller (c) informasjonen som etterspørres angår tekniske innretninger og framgangsmåter, samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår. Klagenemnda har i tidligere praksis lagt til grunn at en påstand om å avslå et krav med hjemmel i § 17 første ledd bokstav c må være grunnlagt, og at behovet må være godtgjort av den som krevet hemmelighold. I denne saken har virksomheten uttalt at informasjonen ikke er hemmelig.

Nemnda har også vanskelig for å se at kravet er "åpenbart urimelig", jf. § 17 første ledd a). Bestemmelsen er en snever unntaksbestemmelse og er inntatt som en sikkerhet, for eksempel mot sjikanøse krav eller krav som rammer virksomheten på en utilbørlig måte.

Nemnda kan ikke se at informasjon om hvilke restriksjoner virksomheten pålegger sine produsenter faller inn under noen av disse unntaksbestemmelsene. Nemnda finner derfor at virksomheten har plikt til å utlevere miljøinformasjon, jf. miljøinformasjonsloven § 16 første ledd.

Vedtak

Med hjemmel i lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser (miljøinformasjonsloven) § 19 fattes følgende vedtak:

Polarn O. Pyret pålegges å gi klager miljøinformasjon om hvilke stoffer/kjemikalier de forbyr sine produsenter å benytte. Informasjonsplikten gjelder stoffer/kjemikalier som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljø og helse.

Vedtaket er avsagt etter møte i Klagenemnda 3. desember 2018 og senere utveksling av tekst til vedtak på e-post. Vedtaket er datert den dagen alle medlemmene har gitt sitt samtykke til teksten.

Vedtaket er endelig og partene har ikke klagerett.

Tvist om plikter og rettigheter etter mil. kapittel 4 kan bringes inn for domstolene ved søksmål. Partene i søksmålet vil være den som har fremsatt det omtvistede kravet og den virksomheten kravet retter seg mot, jf. forskrift 14. desember 2003 nr. 1572 om Klagenemnda for miljøinformasjon § 10.

Oslo, 14. desember 2018

Hans Petter Graver
Sigrid Andersen Cabot
Ina Lindahl Nyrud
Elin Vestrum
Andreas Pihlstrøm
Trude H. Nordli